

**Sadarbība un dialogs ar latviešiem ārzemēs:
No valsts atbalsta uz Diasporas politiku**

Rolands Lappuļe
Iekšlietu ministrijas
Speciālo uzdevumu vadītājs

Demogrāfisko Lietu Padome
Rīga, 2012.gada 16.novembrs

Diaspora

- Diaspora iekauj cilvēkus, kas ir atstājuši vai kuru senī ir atstājuši Latviju, un kas sevi saista ar Latviju.
- Līdz ar to diasporas piederības apzīmēšana var būt dažāda.
- Latvijas diasporas lielums pasaulē var būt 300-400 tūkst. cilvēku.

Latvijas valsts piederīgie pasaulē

- Liela daļa diasporas locekļu ir pilsoņi. No 2000. līdz 2010.gadam, Latviju atstāja ap 200 tūkst. iedzīvotāju, izbraucot uz (paši uz Eiropas valstīm):
 - Lielbritānija 100 tūkst. cilvēku
 - Čīna 25-30 tūkst. cilvēku
 - Vācija 15-20 tūkst. cilvēku
- Citur: ASV - vairāk par 90 tūkst. Latvijas izceļsmesnieki, starp kuriem 15 tūkst. ir Latvijas pilsoņi; Kanāda - 26 tūkst.; Austrālija - 25 tūkst.; Krievija 20 tūkst..
- Šobrīd emigrācija nav apstājusies – tikai notiek līnisk.

Ietekme uz Latvijas situāciju

- Demogrāfiskā situācija ir apdraudta.
- Darba tirgū trūkst kompetentu darbinieku, lai nodrošinātu «izrīvienu».
- Diasporas naudas pārsūtījumi (*remittances*) 2011.g.: 351 milj. latu (*LB dati*), t.i., 2,458% no IKP.
- Izglītības sistēma (skolu skaits samazinājums, skolu atgriešanās).
- Latvijas veselības sistēmas pakalpojumu izmantošana bez maksas.
- Piedalšanās vēlēšanās un referendumos.
- Pilsonības u.c. likumu grozījumi.

Latvijas valsts pieder g tie pasaul - drauds, izaicin jums vai iesp ja?

Vald bai ir j r kojas, bet visp r jai uztverei par emigr ciju
j main s:

- Sabiedriskaj s diskusij s emigr cija bieži tiek att lota k
drauds.
- Attieksmes mai a: emigr cija ir izaicin jums.
- Jaut jums: K to p rv rst par iesp ju?

Sadarbības principi

- Jāņem vērā globalizācijas sekas un jārisinās par «transnacionālo kopienu».
- Iepazīt diasporu! Jāidentificē diasporas kapacitātes un iespējami partneri projektu attīstībai.
- Jānostiprina savstarpējās uzticības un jāveido cieša sadarbība ar diasporu un tās organizācijām.

Stratēģiskā attiecību attīstīšana ar Latvijas diasporu

Ieraksts zem 3 mēnešiem:

- Latviskās identitātes saglabāšana, saiknes starp Latviju un tās diasporu stiprināšana, neatkarīgi no uzturēšanās vietas.
- Diasporas iesaistīšana Latvijas dzīves attīstībā – politiskajā, ekonomiskajā, kultūrlajā un sabiedriskajā dzīvē; pārvērtot „brain drain” procesu vērtīgā „brain circulation” procesā.
- Veicināt reemigrāciju.

Aktu lie valdības dokumenti sadarbībai ar diasporu

- Pēdējais valdības dokuments veltīts tikai diasporai bija UMSILS “Diasporas atbalsta programma 2004.-2009.” (MK 05.10.2004. r.k. Nr.738) .
- **Valdības rīcības plāna** Deklarācijas par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta ieceroto darbību īstenošanai (16.02.2012. MK rīkojums Nr. 84) sadaļā „Latvijas tīls un saikne ar tautiešiem”.
- **KM Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.-2018.gadam** paredz samērā plašu sadarbību ar diasporu (MK 20.10.2011. r.k. Nr.542).
- **Nacionālās attīstības plāns 2014.-2020.** projekts (sākotnējā redakcija apstiprināta MK 14.08.2012.), rīcības virziens „Cilvēku sadarbība un kultūras kopīdarbības Latvijai pamati”.
- Sadarbības memorands starp ārlietu ministriju un Pasaules Brīvlatviešu apvienību (06.01.2011).

Diasporas aktivitātes Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības attīstības un integrācijas politikas pamatnostādnes

- izņemto latviešu saiknes stiprināšana ar Latviju: veicināt bērnu un jauniešu piederību Latvijai un latvisko tradīciju apguvi; latviešu valodas apguvi; latviešu kultūras pieejamība izņemtajiem,
- dialoga uzturēšana starp Latviju un izņemto latviešiem (īkregādājuma konference, dialogs ar nevalstiskajām organizācijām, neformālajiem lderiem),
- situācijas izpēti par iedzīvotāju migrācijas sadarbību ar pntiekiem, ekspertiem,
- amatpersonu vizīti uz valsti, kur dzīvo latvieši,
- konferenču, forumu, diskusiju organizāšana un lderība tajās,
- labās prakses apzināšana,
- daļi atbalsti NVO aktivitāti,
- starpinstīti cīju sadarbība – muzeji, bibliotēkas, arhīvi, pašvaldības,
- sadarbība ar plašsaziāsi lderkiem, t.sk. sociālajiem medijiem.

NAP 337.uzdevums (projekts):

Reemigrācijas veicināšana un izņemšana dzimšanai Latvijai piederīgo identitātes uzturēšana, t.sk. globālā tīkla attīstība, pasākumi Latvijā, izglītības un kultūras pieejamība izņemšanai, un atbalsta pasākumu reemigrācijas veicināšanai.

1. Latviešu globālā tīkla attīstība – komunikācijas platformas izveide un uzturēšana izņemšanai latviešiem.
2. Kultūras un izglītības, t.sk. interešu, pieejamība latviešiem izņemšanai.
3. Atbalsta pasākumi reemigrācijas veicināšanai, t.sk. atbalsts reemigrantu integrācijai darba tirgū, atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai u.c.
4. Adaptācijas programmas izglītības iestādēs Latvijas valstspiederīgo un iedzīvotāju reemigrantu īstenošanas izveide un ieviešana.
5. Latviešu izņemšanas pilsoniskās līdzdalības veicināšana.
6. Latviešu valodas apguves portāla izveide/pilnveide, ietverot jaunu elektronisko mācību materiālu izveidi.

M aktivitēs atbalsts esoš budžeta ietvaros

- Dialoga uzturēšana starp Latviju un dzimteni latviešiem:
 - Pastāvīgs kontakts ar diasporas institūcijām (PBLA, ELA...),
 - Ikgadēja KM, M un IZM sadarbība ar PBLA rīkotās konferences,
 - Diasporas konference (Migration and Identity: encouraging the role of diaspora) sadarbībā ar EK pērstāvniecību (13.04.2012),
 - OECD konference Rīgā (The economic impact of emigration in the Baltic states) (17.12.2012),
 - Intervijas, uzstāšanās, utt.
- Amatpersonu vizītes uzvalstīm, kur dzimto latvieši.
- Daļējs atbalsts NVO aktivitātēm (izstāde «Latviešu stāsti» sadarbībā ar muzeju LaPa un PBLA, Nacionālā kinocentra projekts, Dailes teātra aktieru turneja ASV,...).

V stniec bu darb ba.

- V stniec b m ir pirm saskarsme ar diasporu. Tiek r koti pas kumi, v l šanas un apkalpots augošs skaits konsul ro pakalpojumu.
- Kr zes laik , kam r pieauga diaspora, v stniec bu person ls tika samazin ts par 37%, bet konsul rais person ls par 48%.
- Piedal šan s š.g. 18. febru ra referendum nor da uz augošo dal bas skaitli un uz tautiešu motiv ciju.
- Pilson bas likuma atv ršana paaugstin s konsul ro darb bu (pases, dal ba v l šan s...).

Valsts iedzīvotāju ministrijas aktivitātes ar jauno budžetu

Saskaņā ar MK 2012.gada 16.augusta sēdes (prot. Nr.46, 11.§)

Izmēģinājumu, Mērķi tiek piešķirti:

2012.g. - 14 181 LVL;

2013.-2015.g. – 34 484 LVL/gad

- **Globalais latvietis** (zīmols transnacionāli kopienai): justies piederīgiem Latvijai neatkarīgi no dzimšanas vietas, piederēt vienai kopīgai kultūrtelpai, uzturēt saikni, izmantojot laikmetiskus līdzekļus, un nezaudēt Latvijai.
- **Mērķis:**
 - o satikt latviešus neatkarīgi no atrašanās vietas, veidot dabiskus.
 - o veicināt vienotu komunikācijas telpu, t.i., Mērķa komunikācija ar diasporu, diasporas portālu savietošana. Rīkots diasporas mediju seminārs 2012.g. 12.novembrī.
 - o rīkot atbilstošus pasākumus sadarbībā ar citiem partneriem (Pasaules ekonomikas un inovāciju forums 2013.g., Pasaules jauniešu saiets 2014.g.).

Diasporas mediju seminārs: Globālā latviešu saziņas tīkla izveidošana

- **Sabiedriskā medija koncepcijā paredz diasporas tīklu:** Programma diasporai un sadarbība ar diasporu; Ziņu sagatavošana un to pieejamība diasporas portāliem; Latvijas radio programma «21. gadsimta latvietis».
- **Valdības dialogs ar diasporu:** Mēģinājuma lapas atvērums; Kancelejas mēģinājuma lapas sociālajā medijā draugiem.lv regulāra informācija par valdības darbību diasporas jomā; Valdības pārstāvju tiešraides konferences.
- **Informatīvā loma:** Sadarbība ar VRAA atlasītas informācijas atvērums portālā latvija.lv un citi.
- **Atbalsts:** Diasporas privāto iniciatīvu tīmekļa veicināšana – konkurss caur SIF.

Citi projekti

- Pasaules latviešu ekonomikas un inovāciju forums (2013.g. jūlijā, PBLA, LRTK, M)
- Diasporas studiju centrs (LU, M – iecerēts finansējums NAP ietvaros) un iecerēti pētījumi: iepazīt precīzi diasporu, veikt pētniecību.
- Pasaules jauniešu saiets 2014.gadā (M, R gas Dome – iecerēts finansējums NAP ietvaros.
- Vēstniecības kapacitātes celšana, paši konsulari jautājumiem (piem. pases piešķiršana, mobilās pases stacijas – IeM, MKD) un izglītības un kultūras jautājumiem (paši Liebritānija, Ķīna).
- Vispasaules latviešu salidojums 2015. vai 2018.gadā ?
(Salidojums Latvijā /Salidojums Latvijai)

Secinājumi

- Veiksmīga sadarbības politika ar diasporu var būt tikai ilgtermiņa starpnozaru politikas ietvaros.
- Sadarbība ar diasporu un institūcijām ir nepieciešama. “Tā klošanās” ir jāattīsta.
- Līdz ar to, finansējumam ir jābūt konsekventam, t.i., uz vairākiem gadiem.
- Valdības politikai jābūt labi koordinātai.
- Aprakstītās aktivitātes ir tikai daļa no nepieciešamās un plānots rīcības.

Paldies par uzmanību!

Demogrāfisko Lietu Padome
Rīga, 2012.gada 16.novembr